

MARIBORSKI DELAVEC

Izhaja vsak dan razen nedelje in praznika ob 3. popoldan.

Posamezna številka stane 10 vinarjev.

Po pošti stane mesečno 3 K 20 v

Uredništvo in upravništvo: Schmidererjeva ulica št. 5.

Telefon 8/VL

Neodvisen delavski list za mesto in okolico.

Letnik 2.

Maribor, sobota 4. januarja 1919.

Štev. 3.

Poraba krušnega žita.*

Do sedaj so se znanstveniki le malo pečali s tem vprašanjem. Tudi praktični gospodarji in politiki se niso poglobili v ta vprašanja. Na podlagi statistike o inozemski trgovini ter o lastni žetvi se je skušala dognati poraba žita. Ta množina žita pa ni nikakor namenjena edinole človeškemu konzumu, kajti najprej je treba odbiti primeren odstotek za setev. Potem pa se skoro povsod krmi živina z žitom, posebno z žitom slabše vrste; vrh tega porabi industrija znatne množine žita, tako za žganje, sirup, pivo, škrob itd.

Predvsem naj se dožene množina, ki je potrebna za prehranitev prebivalstva.

Razni učenjaki so se pečali z vprašanjem, koliko moke rabi človek, da osveži in nadomesti svoje moči, oziroma koliko moke se faktično porabi. Angleški učenjak Queen je sestavil po angleških razmerah natančno štatisko.

V bogati Angliji, kjer ima vsak delavec meso na mizi, se ne porabi toliko kruha, kakor na primer pri nas, kjer se hrani ljudstvo bolj s kruhom ter drugimi močnatimi jedili. Le ob nedeljah si privoščita kmet in delavec meso. Mirno lahko trdimo, da se porabi na Slovenskem poprečno več kruha oziroma moke kakor na Angleškem.

Po Queen-ovi teoriji bi potrebovali tedaj na Kranjskem dnevno 171,305 kg moke ali pa za vsako osebo (vštevši dojenčke) 325 g. V vsej Avstriji bi po tej teoriji porabili na dan 9,186.933 kg moke ali pa na osebo 324 g.

Statistična centralna komisija je računala na drug način, koliko moke se je porabilo na Avstrijskem v zadnjih letih. Ker je to razmotrivanje zanimivo, ter ob enem v marsikaterem pogledu značilno, naj se ga dotaknem.

Poprečna žetev v celi Avstriji je dala v zadnjih letih 45,000.000 q pšenice in rži. Od tega je treba odpisati znaten del za seme, potem pa za krmo. Statistična centralna komisija ceni, da se porabi za seme na vsak hektar obdelane zemlje poprečno 200 kg pšenice ter 180 kg rži. Za krmo pa se je porabilo 10% pšenice in 25% rži, tako ta bi ostalo za človeško porabo okroglo 31,400.000 q pšenice in rži. K temu je treba prišteti uvoz pšenice in rži (in sicer samo saldo-uvoz), ki je znašal v zadnjih letih poprečno 7,900.000 q. Tedaj smo razpolagali za človeški konzum s 39,300.000 q pšenice in rži. Ako se je to žito zmelo poprečno na 75%, smo dobili okroglo 29,500.000 q moke. K tej množini je treba prišteti še moko, ki smo jo dobili iz tujine in sicer okroglo

7,000.000 q. V vsej Avstriji je bilo tedaj okroglo 36,500.000 q pšenice in ržene moke na razpolago za človeški konzum. Vrhutega smo porabili v isto svrhu okroglo 1,200.000 q koruzne moke, skupaj tedaj 37,700.000 q moke.

V zadnjih letih pred vojsko bi porabil tedaj vsak posameznik poprečno 358 g pšenične in ržene ter po 11 g koruzne, skupaj 369 g moke na dan. To velja za celo Avstrijo.

Treba je vpoštevati posebnosti naše dežele, ako hočemo s tem ključem ugotoviti množino moke, katero smo letno porabili na Slovenskem. Po Queen-ovi teoriji porabi poljedelec razmerna več moke kakor drugi stanovi. Torej one dežele, v katerih je v večji meri zastopano poljedelstvo, potrebujejo več žita. V vsej Avstriji se je pečalo leta 1910. okroglo 48% prebivalstva s poljedelstvom ter 52% z ostalimi poklici. Na Slovenskem je bilo razmerje nekoliko drugačno.

Na Slovenskem se je tedaj pečalo s poljedelstvom 65% prebivalstva, torej 17% več kakor v celi Avstriji. Zato je treba nekoliko zvišati dnevno porcijo moke. Znano je tudi, da se porabi pri nas jako mnogo moke radi tega, ker je prebivalstvo revnejše kakor drugod in je prisiljeno rediti se s cenejšimi živili. Cenim, da se porabi na Slovenskem okroglo 20 g moke dnevno za vsakega več, kakor poprečno v celi Avstriji, tako da bi znašal dnevni konzum moke okroglo 390 g za vsako glavo.

Na Kranjskem, slovenskem Sta'erskem in slovenskem Koroškem je bilo l. 1910. 1,120.051 prebivalec. Ako porabi vsak na dan 390 g moke, potrebuje Slovenska dežela za preživitev prebivalstva okroglo 1,600.000 meterskih stotov moke na leto, ali pa (ako se zmleje žito na 75%) 2,130.000 meterskih stotov žita.

Na Slovenskem pridelamo vsako leto povprečno 1.487 milijona meterskih stotov pšenice, rži in koruze. Porabimo pa:

a) za človeško prehranitev	2,130.000 q žita
b) za seme	187.550 " "
c) za pitanje prašičev	360.000 " "
Skupaj	2,677.550 q žita

Primanjkuje nam tedaj okroglo 1.2 milijona meterskih stotov žita. Ako ostanejo produktivne in konzumne razmere po vojski take, kakor so bile prej, bomo morali uvažati vsako leto 1.2 milijona meterskih stotov krušnega žita, to je pšenice, rži in koruze.

Ako razmotrivamo to dejstvo z gospodarsko političnega stališča, se moramo predvsem vprašati, ali se more dvigniti domača produkcija v toliko, da nam bo rodila domača zemlja dovolj kruha.

Zgoraj se je ugotovilo, da obrodi na enem hektarju obdelane zemlje pšenica 10.5 q, rž 9.3 q ter koruza 13.4 q. Ako bi hoteli iz last-

nega pridelka zadostiti krušnim potrebam, bi morali pridelati skoraj še enkrat več kakor sedaj, torej pšenice okroglo 20 q, rži 17 q ter koruze 24 q na vsakem hektarju. V nobeni državi ni bilo mogoče dvigniti poljedelske produkcije tekom par let kar za 100%. Ne moremo si tedaj misliti, da bi pridelali na lastnih tleh namesto 1.5 milijona q krušnega žita že čez par let 2.6 milijona q. Iz strogo tehničnega ozira bi se mogoče dalo to izvesti, sedanjí gospodarski in socialni položaj pa tega ne dopušča. Vpoštevati je tudi treba, da smo izgubili vsled vojske nešteto mladih delavnih moči. Na drugi strani so kmetje tekom vojske drago prodajali poljske pridelke ter imeli prili o finančno si opomoči. Seveda velja to samo za srednje in večje kmetije. Ko bodo po vojski padle cene poljskih pridelkov, se bodo kmetovalci raje nekoliko odpotčili ter ne bodo prenapeli svojih moči, vsled česar pade produktivnost. Na drugi strani pa bo kmet finančno podprt ter bo mogel nakupovati boljša orodja ter ž njimi dvigniti plodnost zemlje.

Pozivni razglas.

Narodna vlada SHS, Poverjenišvo za narodno brambo razglašá:

Radi odpustitve starejših letnikov od vojaškega službovanja se na podstavi sklepov Narodnega vječa v Zagrebu in Narodne vlade SHS v Ljubljani, pozivljajo s tem vsi v l. 1895, 1896, 1897, 1898 in 1899 rojeni, ki so bili pri prejšnjih prebiranjih za črnovojno službo z orožjem sposobnim spoznani, v vojaško službovanje, na kar se bodo starejši letniki sorazmerno s številom vpoklicanih iz vojaške službe odpuščali. Dolžnost priti k službovanju imajo vsi tisti, ki so v ozemlju SHS pristojni ali rojeni, kakor tudi tisti, ki ne morejo dokazati inozemskega državljanstva.

Priti ni treba:

1. Onim, ki so bili po ponovnem pregledu superarbitraciji proglašeni za vedno invalide, ali premeščeni v neaktivno razmerje, ako ta doba še ni potekla. Vsi ti se pa javijo pri pristojnih orožniških postajah.

2. Rezervnim častnikom, praporščakom in kadetnim aspirantom zgoraj navedenih letnikov. Nepokorščina proti temu pozivu se bode strogo kaznovala po vojaškem zakonu. Vse dosedanje oprostite brez izjeme se z dnem tega razglasa razveljavijo.

Prošnje za oprostitev naj nemudoma vložijo pri okrajnih glavarstvih:

1. Posestniki podedovanih kmetij in vzdrževalci rodbin (v zmislu §§ 29, 30 in 31 vojnega zakona).

2. Bogoslovci ter dijaki, ki se izkažejo s potrdilom, da obiskujejo srednje, visoke šole ali zavode, ki imajo po brambnem zakonu pravico do enoletne vojaške službe.

Zglasitev:

Zglasiti se morajo pri dopolnilnem okrajnem poveljstvu, v čigar področju je njihovo bivališče,

* Iz knjige M. Brezgar: Osnutek slov. narod. gospodarstva.

in sicer: letnik 1899 dne 8. januarja 1919, letnik 1897 dne 15. januarja 1919, letnik 1898 dne 11. januarja 1919, letnik 1896 dne 18. januarja 1919, letnik 1895 dne 21. januarja 1919 vsakokrat ob 8. uri dopoldne pri že navedenem poveljstvu.

Prejšnje c. in kr. in c. kr. domobrantsko dopolnilno poveljstvo se je povsod združilo v »Vojno dopolnilno poveljstvo« Ljubljana, Celje, Maribor.

Tisti, ki pridejo v popolni vojaški opremi in sicer: z vojaško obleko ter z orožjem, dobe nagrade 50 kron.

Političen pregled.

Koroški Nemci zbirajo na kmetih prstovoljce za čete, s katerimi hočejo napasti slovenske kraje. V prvi vrsti gre tem tolpam za to, da si priropajo od slovenskih kmetov živež.

Mirovna konferenca se bo baje pričela 13. januarja. Naš mirovni delegat Pašić se je peljal na svoji poti v Pariz 2. januarja skozi Sarajevo. — Češko-slovaška delegacija se odpelje 6. januarja v Pariz.

Antanta bo zasedla Dalmacijo in Črno goro. »Information« poroča, da bo francoski general Veral, kot višji poveljnik antantnih čet, zasedel Dalmacijo in Črno goro.

Mariborske novice.

Mariborski mestni svetovanci. Včerajšnja »Straža« poroča, da so predlagani za mestne svetovalce: izmed Slovencev: dr. Rosina, dr. Leskovar, dr. Jerovšek, V. Weigl in železniški uradnik Kitak; izmed socialnih demokratov: F. Leskovar in V. Močnik; izmed Nemcev: Julij Pfrimer, Karel Nasko in stavbenik Misera.

Za vodjo vinarske in sadjarske šole v Mariboru je namesto odstavljenega Zweiflerja imenovan g. Jakob Žnidarič.

Talci v Mariboru. Z ozirom na odredbo generala Maistra so takoj prišli iz Gradca dr. Kaan, dr. Rintelen in vojaški poverjenik, svetnik Resel. Protestirali so proti tej odredbi glede talcev, zlasti za Wastian-a, ki je v Gradec pristojen. Gen. Maister je takoj odredil, da se Wastian odpusti, a sicer je zagotovil, da bo odredbo preklical le tedaj, če bo v Mariboru res popoln mir in red, in da talci tudi niso baš kar brez preizkave odgovorni za eventualne nemire ali dejanja.

Zadovoljnost mariborskih Nemcev. S tem, da so nekateri gospodje à la dr. Valentin, Kern in Höltschl, odstavljeni, so mnogi Nemci v Mariboru zadovoljni, češ: Gott sei Dank! Saj nekateri teh gospodov so se menda dobro preskrbeli, in jim ne bo sile. Torej ni nobena nesreča zanje!

Pobiranje podpisov v Mariboru. Zvedeli smo, da Nemci — tudi javno — zbirajo neke podpise, a ne vemo kakšne. Bomo pač videli.

Mariborska podružnica Z. J. Ž. priredi dne 6. prosinca ob 2. uri pop. v mali dvorani Narodnega doma v Mariboru shod. Na dnevnem redu so važna železniška vprašanja.

O našem denarju. Naš finančni minister je prepovedal, da se sedaj pri nas nahajajoči denar izvažajo, ravnotako pa je tudi prepovedal, da bi ga kdo prinašal iz Nemške Avstrije in drugod, kajti drugače bi izgubil naš denar sploh vsako vrednost. V Švici stane 100 frankov 306 kron, pred vojsko je stalo 100 frankov samo 95 kron in za naših 100 kron dobiš samo 14 nizozemskih goldinarjev, torej komaj 28 kron srebra.

Polkovnik Pribičević o našem vojaštvu. Srbski polkovnik Pribičević je imel v seji Na-

rodne Vlade SHS v Ljubljani 23. dec. obširen govor in je rekel med drugim, tole: Kar se tiče vojaštva, je treba najprej omeniti v splošnem, da bo nova armada res državljanska, ljudska armada, da to ne bo nikak militarizem iz avstrijske dobe. Aktivna vojaška služba bo trajala 6 mesecev. Ne bo se pa dogajalo, da bi bili vojaki tako zanemarjeni, kakor sedaj. Vojak mora biti dobro preskrbljen s hrano, obleko in posteljo. On ne bo samo ekserciral, ampak se bo v vojašnici tudi vzgajal. Vpeljal se bodo kurži za analfabete, urejanje o nalezljivih boleznih, alkoholnemu vprašanju, raznih gospodarskih vprašanjih in predavanja splošno izobraževalnega značaja. Gojilo se bo petje in plemenita zabava. Častniki in izobraženci bodo do moštva v istem naravnem razmerju, katero vlada v civilu med izobraženci in tistimi, ki jim ni bila dana prilika, poskrbeti si širšo izobrazbo. Da bo pa mogoče armado reorganizirati, naj sodeluje vsak z besedo in dejanjem, kdor razume njeno potrebnost. S tem se soglašamo v toliko, ker živimo zares še v resnih časih, zlasti kar se tiče razmerja (oziroma mej) proti Nemški Avstriji in Koroški. Kajti prva naloga danes je, da si zasiguran s pomočjo Srbije svoje državne meje.

Tudi pri trgovcih bo treba določite maksimalne cene, da ne bo stal klöbuk kar 200 K. Če se kmetu določi maksimalne cene se mora isto zgoditi tudi pri trgovcih. Tudi tem ljudskim izkoriščevalcem bo treba krepko gledati na prste.

Imenovanje v mestni svet. Določeni bodo 5 Slovencev, t. j. članov ljudske in jugoslov. demokratske stranke, 2 socialna demokrata (1 Slovenec!) in 3 Nemci. Po kakšnem ključu se je tako določilo, še ni prav znano. Sigurnih ključev menda ne bo dosti. Vsekakor želimo nekaj pojasniti.

Veselico s petjem, godbo in plesom priredi »Dramatično društvo« na Tri kralje v veliki dvorani Narodnega doma. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina 5 K, za člane 3 K, izvršujoči člani prosto.

Lumparija, ki ji ni para, se je danes dogajala na trgu. Ker je slovenski gerent določil, da smejo špeharji prodajati špeh in meso samo po od vlade določenih cenah, so špeharji naenkrat prenehali prodajati. Slišal sem špeharja, ki je rekel, da rajše ves špeh v Dravo vrže, kakor da bi ga oddal tako po ceni. Pojavili so se na trgu prekupci, ki so na goljufiv način kupovali. Domenil se je tiho s špeharjem in potem sta šla k vozu. Tu se je razvil med njima sledeči pogovor: »Kaj stane špeh?« Špehar pravi: »22 K!« In nato prekupec: »Kupim vse!« Zanesla sta cel voz špeha v bližnjo vežo in tam ga je prekupec plačal seveda ne po 22 K, ampak po 40—44 K. Glavno shajališče teh prekupcev in njih zaloga je gostilna »Kreuzberger«. Tam je nekaka borza špeharjev in drugih prekupcev. V kratkem času je izginil skoraj ves špeh iz trga. Vsega so pokupili mesarji in drugi prekupci, seveda za kako ceno, to se itak ve. — Mi pozdravljamo ta ukrep g. gerenta, samo prošimo ga, da prepreči na radikalnem način delovanje teh prekupcev, teh ljudskih izkoriščevalcev in goljufov, katere naj da aretirati. Kaznujejo se naj z večmesečnim zapórom in občutljivo denarno kaznijo. Samo na ta način je mogoče preprečiti to ljudstvu škodljivo delovanje. Policijo pa opozarjamo, da se namerava ves danes kupljeni špeh utihotapiti v Nemško Avstrijo.

Nemška Avstrija in Nemčija. Znano je, da nemška Avstrija gospodarsko, zlasti kar se tiče živil sama zase ne more obstojati; bivše avstrijske dežele so res nekako tvorile neko gospodarsko celoto, ki je zdaj nehala. Na to pa, da bi Čehi in Jugoslovani stopili v gospodarsko

zvezo z Nemško Avstrijo, kar bi bilo le tedaj mogoče, če bi se tudi politično federativno združilo, na to seveda Nemci upravičeni ne upajo. Mi namreč, Jugoslovani bi brez nemške Avstrije precej lahko izhajali, četudi začasno še nimamo dovolj industrije. A odprta nam bo pot čez morje do drugih industrijskih držav, razven tega bomo industrijo povzdignili in razvili. Z živili pa bo Jugoslavija v celoti dobro preskrbljena. Mi torej nimamo vzroka, da bi se bili Nemcem približali; in Nemci to vedo. Zato pa jim res ne preostane drugega kakor da se želijo združenja z Nemčijo. To je iz gospodarskih razlogov popolnoma naravno in nujno potrebno. Pichon je seveda rekel, da se ne bodo združili. No, gotovo še ni! Je pa v nemški Avstriji stranka, ki bi celo rada videla, da se ne združijo z Nemčijo, to pa bojda zato, ker v Nemčiji imajo sedaj socialni demokrati moč v rokah. Menda bo res ta strah pravi.

Brezmesni dnevi bodo odpravljeni. Poroča se, da bodo v kratkem odpravljeni vsi brezmesni dnevi in da bo prišlo na osebo 20 dkg mesa.

Krompir se bo oddajal tudi še v torek v mestni prodajalni na Rotovškem trgu.

Karte za petrolej, sveče in sladkor morajo trgovci oddati v torek v gospodarskem uradu. — Dodatne karte za sladkor se ne izdajajo.

Brivec Gredlič na Tegetthoffovi cesti 22 išče pomočnika.

Vozni red.

Celje—Velenje—St. Pavel v Lab. dol.

7:44	1:50	↙ Celje	↗ 6:58	9:15
9:13	4:22	↘ Velenje	↖ 5:39	7:00
12:44	.	↘ St. Pavel v L. d.	↖	3:41

Sprejmejo se takoj

črevljarji in šivilje

v delavnici skladiščne uprave Mariborskega pešpolka. Javijo naj se dopolne od 10 do 12. ure in popoldne od 3. do 6. ure pri skladiščni upravi v vojašnici v Melju. Skladiščni častnik.

Otvoritev čevljarske delavnice v Mariboru.

Podpisani naznanjam sl. občinstvu, da začnem dne 7. t. m. v **Cvetlični ulici št. 9** kot samostojen mojster svojo obrt. Potrudil se bom po možnosti v najkrajšem času izvršiti vsa popravila in nove čevlje po solidnih cenah, ter se vsem priporočam.

2—1 **France Golob, čevljar.**

Prva jugoslovanska mizarnica v Mariboru

Tegetthoffov trg št. 3

priporoča vsem svojo točno in dobro izdelano pohištvo, zgradje parketnih tla kakor tudi bilardnih miz. S poštovanjem

Rudolf Novak, mizar.

Zaloga vsakovrstnih oblek za moške in fante v veliki izbiri po zmerni ceni. Točno izdelovanje po meri

Ignac Božič, krojač, Tegetthoffova cesta št. 34